

sygn. akt VII U 1577/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

15 maja 2024 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Kosicka

po rozpoznaniu 15 maja 2024 r. na posiedzeniu niejawnym w Warszawie

sprawy z odwołania A. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddziału w W.

z 18 września 2023 r., znak (...)

o rekompensatę

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. W. prawo do rekompensaty od sierpnia 2023 r.

Sygn. akt VII U 1577/23

UZASADNIENIE

A. W. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 18 września 2023 r. nr (...). W uzasadnieniu stanowiska wskazał, że przepracował w warunkach szkodliwych ponad 15 lat i przez cały ten okres był zapewnienia przez pracodawcę, że po uzyskaniu wieku emerytalnego będzie mu przysługiwała rekompensata z tytułu pracy w takich warunkach. Przy likwidacji zakładu pracy (...) S.A. i rozwiązaniu z nim umowy o pracę, wraz z dokumentacją dotyczącą zatrudnienia otrzymał zaświadczenie potwierdzające wykonywanie pracy w warunkach szkodliwych. Jednocześnie zapewniono go i innych pracowników, że jest to dokument dający prawo do wcześniejszej emerytury. Przepracował łącznie 44 lata i w wieku 65 lat złożył wniosek o przyznanie świadczenia emerytalnego, a następnie, zgodnie z przepisami, o rekompensatę. Odwołujący się wskazał, że nie zna się na przepisach dotyczących prawa pracy. Zaświadczenie uzyskane od pracodawcy kilkadziesiąt lat temu przyjął w dobrej wierze i traktował jako dokument – świadectwo przepracowanych lat w warunkach trudnych. Po uzyskaniu wieku emerytalnego złożył je w ZUS. Ubezpieczony podniósł, że z decyzji odmownej ZUS wynika, że zaświadczenie nie ma żadnej wartości. W jego ocenie oznacza to, że wobec niego i innych osób zostało popełnione przestępstwo, został oszukany przez pracodawcę, który wykorzystując jego brak wiedzy, wydał mu świadectwo pracy niezgodne ze stanem faktycznym, potwierdzając tym samym nieprawdę. Odwołujący się podniósł, że bezspornym faktem jest, że pracował przez 18 lat w warunkach szkodliwych na trzy zmiany i z pewnością istnieje archiwalna dokumentacja to potwierdzająca. Nadto, wskazał, że nie jest również jedyną żyjącą osobą, która w tym czasie pracowała w (...) SA i otrzymała takie zaświadczenie (odwołanie z 19 października 2023 r. – k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu stanowiska organ rentowy przywołał treść art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych i wskazał, że zaskarżoną decyzją z 18 września 2023 r. odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W postępowaniu przed organem rentowym A. W. nie udokumentował piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie uwzględnił okresu od 10 listopada 1980 r. do 31 grudnia 2001 r., tj. zatrudnienia w (...) S.A. W świadectwie pracy z 20 grudnia 2021 r. pracodawca nie wskazał, że odwołujący

wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Natomiast świadectwo pracy w szczególnych warunkach z 18 grudnia 2001 r. nie zostało wystawione zgodnie z rozporządzeniem nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 r. Nadto, organ rentowy zwrócił uwagę na fakt, że w świadectwie pracy w szczególnych warunkach wskazano, że w spornym okresie odwołujący zajmował również stanowisko brygadzisty (odpowiedź na odwołanie z 15 listopada 2023 r. – k. 6-7 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. W., ur. (...), w okresie od 10 listopada 1980 r. do 31 grudnia 2001 r. był zatrudniony w (...) S. A. (dawniej (...)) w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku piecowy obróbki cieplnej - brygadzista. Praca ubezpieczonego polegała na obsłudze wytwornicy gazu ochronnego do obsługi pieca. Wszystkie materiały były wyżarzane w atmosferze ochronnej. Piece znajdowały się na hali i pracowały w temperaturze od 300 stopni do 750 stopni. Ubezpieczony obsługiwał piec w systemie 3-zmianowym. Jako brygadzista pracował na hali produkcyjnej. Po każdym przeciągnięciu drutów wkładał materiał do pieca, by mógł być przygotowany do następnej obróbki. Pracował w kasku, zimą w ocieplanej odzieży, a latem w koszuli flanelowej i bluzie. Nie miał osłony na oczy, tylko rękawice. Jako brygadzista prowadził zeszyt – opis czynności, które wykonywał. Zeszyt wypełniał w międzyczasie, podczas obserwacji parametrów pieca przy załadunku. Pracował jak inni pracownicy. Dostawał dodatek. A. W. nie przebywał na urlopie bezpłatnym (akta osobowe A. W. – a.o.; świadectwo pracy z 20 grudnia 2001 r. – a.o.; umowa o pracę z 10 listopada 1980 r.; pismo z 22 czerwca 1981 – k. 5 a.o.; zeznania A. W. – k. 36-37 a.s.).

Pracodawca 18 grudnia 2001 r. wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, potwierdzające, że okresie od 10 listopada (...) do 31 grudnia 1998 r. A. W. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę jako piecowy obróbki cieplnej brygadzista wymienione w wykazie A, dział III, poz. 67 na stanowisku obróbki cieplnej brygadzista wymienionym w dziale III poz. 67 pkt 32 stanowiący załącznik do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 18 grudnia 2001 r. – k. 23 a.s.).

Decyzją z 6 czerwca 2017 r. znak: 6 czerwca 2017 r., znak (...) organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, ponieważ na 1 stycznia 2009 r. nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 u stawy o emeryturach pomostowych, wynoszącego co najmniej 15 lat, nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą oraz nie osiągnął wieku 60 lat (decyzja odmowna z 6 czerwca 2017 r. – k. 31 a.r.). Wyrokiem z 30 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w sprawie o sygn. akt VII U 870/17 oddalił odwołanie A. W. od powyższego decyzji ZUS (wyrok z 30 sierpnia 2017 r. – k. 45 a.r.).

3 lipca 2023 r. A. W. złożył w ZUS wniosek o emeryturę (wniosek z 3 lipca 2023 r. – k. 1-3 a.s.).

Pismem z 24 sierpnia 2023 r. ubezpieczony wniósł o ponowne przeliczenie świadczenia emerytalnego i uwzględnienie rekompensaty za pracę w warunkach szkodliwych w latach 1980-1998 (pismo z 24 sierpnia 2023 r. – k. 12 a.r.).

Następnie organ rentowy 18 września 2023 r. organ rentowy wydał decyzję znak (...), którą odmówił prawa do rekompensaty. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wniosek został załatwiony odmownie, ponieważ na 31 grudnia 2008 r. A. W. nie udokumentował co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Do pracy w szczególnych warunkach nie został zaliczony okres zatrudnienia od 10 listopada 1980 r. do 31 grudnia 1998 r., ponieważ pracodawca w świadectwie prac w szczególnych warunkach z 18 grudnia 2001 r. nie wykazał charakteru zajmowanego stanowiska, tj. piecowy obróbki cieplnej – brygadzista (decyzja odmowna z 18 września 2023 r. – k. 13 a.s.).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego i aktach osobowych ubezpieczonego oraz w oparciu o zeznania ubezpieczonego. Dokumentom w pełni

należało dać wiarę, tym bardziej że strony sporu ich nie kwestionowały. Zeznania A. W. sąd ocenił jako zasługujące na wiarę, gdyż ich treść jest spójna z tym, co wynika z dokumentów.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie A. W. było uzasadnione.

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się A. W., została wprowadzona do ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023r., poz. 164). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób obliczenia określają art. 21 – 23 zamieszczone w Rozdziale III (...). Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (wyrok Sadu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 maja 2017 r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 września 2017 r., III AUa 529/16).

W rozpatrywanej sprawie nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania A. W. prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie miał przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na prace wykonywane w warunkach szczególnych.

Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty, będą uwzględnione tylko te okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego

pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje bowiem w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W przypadku ubezpieczonego, organ rentowy wydając decyzję dotyczącą prawa do rekompensaty, nie uwzględnił ubezpieczonemu okresu zatrudnienia od 10 listopada 1980 r. do 31 grudnia 1998 r., ponieważ pracodawca na świadectwie pracy w szczególnych warunkach z 18 grudnia 2001 r. nie wykazał charakteru zajmowanego stanowiska. W świadectwie pracy wskazano, że w okresie od 10 listopada 1980 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. A. W. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę jako piecowy obróbki cieplnej - brygadzysta wymienione w wykazie A, dział III, poz. 67 na stanowisku obróbki cieplnej brygadzysta wymienionym w dziale III poz. 67 pkt 32 stanowiący załącznik do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Powyższe w ocenie sądu, nie stanowi to przeszkody, by uwzględnić powyższy okres pracy jako pracę w szczególnych warunkach. Wynika to z tego, że w sprawie o prawo do rekompensaty - należy ustalić faktyczny rodzaj i zakres powierzonych do wykonywania czynności (obowiązków) pracowniczych i to one podlegają każdorazowo ocenie, a nie rodzaj stanowiska, jaki w dokumentach podał pracodawca. Ponadto, jakkolwiek wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00), to dokumenty te podlegają każdorazowo weryfikacji. To zaś oznacza, że nawet jeśli pracodawca ww. dokument pracownikowi wystawił, to i tak podlega on kontroli ZUS i sądu, i nie oznacza automatycznie, że praca w danym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych. Z drugiej zaś strony, brak takiego dokumentu bądź jego wadliwości nie przesądza o tym, że praca nie była wykonywana w warunkach szczególnych. Kwestia ta każdorazowo podlega badaniu przy uwzględnieniu tego, jakie czynności i rodzaj prac faktycznie wykonywał wnioskodawca i co ważne, w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym (także w sprawie o rekompensatę), dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego.

Zdaniem sądu, analiza zgromadzonych dokumentów i zeznań ubezpieczonego potwierdza, że przez cały okres zatrudnienia u ww. pracodawcy ubezpieczony pracował jako pracownik obróbki cieplnej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Za pracę w ciężkich warunkach na stanowisku piecowego obróbki cieplnej podwyższono mu stawkę godzinową zaszerogowania.

Praca, o której mowa, powinna zostać zakwalifikowana jako odpowiadająca pozycji 67 pkt 32 piecowy - wyżarzacz obróbki cieplnej wymieniona w Dziale III wykazu A stanowiącego załącznik Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Jak wskazano, taki rodzaj i charakter pracy ubezpieczonego znajduje potwierdzenie w dokumentach znajdujących się w aktach osobowych, które obejmują cały okres zatrudnienia A. W. u pracodawcy (...) S.A. w W.. Wobec powyższego, w ocenie sądu, sporny okres powinien zostać zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych. To oznacza z kolei, że ubezpieczony spełni warunek konieczny do tego, aby uzyskać prawo do rekompensaty. Zatrudnienie w warunkach szczególnych w (...) S.A. w W. trwało od 10 listopada 1980 r. do 31 grudnia 2001 r. a zatem okres ten, daje łącznie ponad 15 lat i pozwala przyjąć, że ubezpieczony spełnił wymóg, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

Pełnienie w tym okresie obowiązków brygadzysty nie zmienia charakteru pracy odwołującego się, skoro wykonywał on stale obowiązki wskazane w umowie, a dodatkowe czynności polegające na prowadzeniu dokumentacji nie zmieniały jego zakresu czynności i nie zmniejszały też wymiaru czasu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

W tych okolicznościach odwołanie podlegało uwzględnieniu. Sąd dokonał zmiany zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i przyznał ubezpieczonemu prawo do rekompensaty od sierpnia 2023 r.